

CENTRALIZĒTAIS EKSĀMENS LATVIEŠU VALODĀ

12.KLASEI

2021

VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

1.daļa. Zināšanas un pamatprasmes (maksimālais punktu skaits – 24)

Uzd. nr.	Kritērijs	Punkti	Punkti kopā
1.	<p>Par katru pareizi veidotu un ierakstītu vārdformu – 1 punkts.</p> <p>1. Par lietvārda formas saskaņošanu ar darbības vārdu vajadzības izteiksmē – 1p. 2. Par salikteņa veidošanu – 1p. 3. Par īpašības vārda vispārākajā pakāpē formas veidošanu – 1p. 4. Par 3.konjugācijas darbības vārda formas veidošanu tagadnē/pagātnē – 1p. 5. Par lietvārda formas saskaņošanu ar apstākļa vārdu <i>daudz</i> – 1p. 6. Par atgriezeniskā lietvārda formas veidošanu – 1p. 7. Par atgriezeniskā darbības vārda formas veidošanu vajadzības izteiksmē – 1p. 8. Par darbības vārda divdabja formas veidošanu – 1p.</p>	8*1	8
2.	<p>Par katru teikumu, kurā pareizi saliktas pieturzīmes, - 1 punkts. Pielauta kāda kļūda – 0p. Nav ielikta neviena pieturzīme – 0p.</p> <p>1. Par punkta lietošanu aiz kārtas skaitļa vārda – 1p. 2. Par palīgteikuma atdalīšanu, ja tas atrodas aiz virsteikuma – 1p. 3. Par divdabja teiciena, kurā iekļauts palīgteikums, atdalīšanu – 1p. 4. Par palīgteikuma atdalīšanu, ja izlaists pakārtējuma saiklis – 1p. (<i>iespējami pieturzīmju varianti</i>) 5. Par vienlīdzīgu teikuma locekļu atdalīšanu, ja tos saista saiklis <i>un</i> – 1p. 6. Par vienlīdzīgu teikuma locekļu atdalīšanu, ja tos saista saiklis <i>bet</i> – 1p. 7. Par vienlīdzīgu teikuma locekļu pāru atdalīšanu – 1p. 8. Par patstāvīgu teikuma daļu atdalīšanu – 1p. 9. Par tiešās runas atdalīšanu, ja piebilde atrodas aiz tiešās runas – 1p. 10. Par paskaidrojoša iesprauduma atdalīšanu – 1p. (<i>iespējami pieturzīmju varianti</i>) 11. Par divdabja teiciena atdalīšanu, ja tas atrodas virsteikuma vidū – 1p. 12. Par vienlīdzīgu palīgteikumu, ja tos saista saiklis <i>un</i>, atdalīšanu – 1p. 13. Par vienlīdzīgu palīgteikumu atdalīšanu – 1p. 14. Par paskaidrojošās vārdu grupas atdalīšanu – 1p. (<i>iespējami pieturzīmju varianti</i>) 15. Par divdabja teiciena, kurā iekļauts palīgteikums, atdalīšanu – 1p. 16. Par izsaukmes vārda atdalīšanu – 1p.</p>	16*1	16

2.daļa. Teksta izpratne (maksimālais punktu skaits – 30)

Uzd. nr.		Kritērijs	Punkti	Punkti kopā
1.	1.	Par atbilstošu teksta virsraksta skaidrojumu – 1p. <i>Skaidrojumā jābūt minētam, ka ar daiļdarbiem, to autoriem var iepazīties arī neformāli, tiekoties ar rakstniekiem, līdzgaitniekiem, darbus var lasīt jebkurā vietā.</i>	1	2
	2.	Par atbildi bez pareizrakstības kļūdām – 1p. <i>Stilu (vārdu saskaņošana, vārddarināšana) nevērtē. Ja par saturu 0 punktu, pareizrakstību vērtē. Neloģiski veidots teikums – savārstījums – 0 punktu.</i>	1	
2.	3. 4. 5.	Par katras rindkopas galvenās domas precīzu formulēšanu – 1p. Ja galvenās domas formulējumā izmanto citātu ar 1-3 saviem vārdiem – 0p. Ja galvenā doma formulēta kā temats vai plāna punkts – 0p. Vērtē tikai galvenās domas norādītajās (1., 5., 6.) rindkopās.	3	6
	6. 7. 8.	Par katru atbildi bez pareizrakstības kļūdām – 1p. Stilu (vārdu saskaņošana, vārddarināšana) nevērtē. Neloģiski veidots teikums – savārstījums – 0p. Ja par saturu 0 punktu, pareizrakstību vērtē. Ja ir tikai citēts (citātu virkne), pareizrakstību nevērtē.	3	
3.	9.	Par pamatotu atbildi – 1p. (Kāpēc piekrītu, kāpēc nepiekrītu? Pamatojumā jābūt skaidrotam, kas ir/nav vienkārši un/vai kas ir/nav aizraujoši).	1	2
	10.	Par atbildi bez pareizrakstības kļūdām – 1p. Stilu (vārdu saskaņošana, vārddarināšana) nevērtē. Ja par saturu 0 punktu, pareizrakstību vērtē.	1	
4.	11.	Par atrastām trim pazīmēm 5.-7.rindkopā, kuras raksturo raidījumu – 1p. Ja kāda nepareiza atbilde vai tikai 2 pazīmes -0p.	1	3
	12.	Par vienas pazīmes argumentētu pamatojumu – 1p. Skolēns var izvēlēties jebkuru no paša minētajām pazīmēm un loģiski pamatot, kāpēc tā varētu piesaistīt raidījuma skatītāju.	1	
	13.	Par atbildi bez pareizrakstības kļūdām – 1p. Pareizrakstību vērtē tikai pamatojumā. Stilu (vārdu saskaņošana, vārddarināšana) nevērtē. Ja par saturu 0 punktu, pareizrakstību vērtē.	1	
5.	14.	Par pamatojumu – 1p. (Radās/neradās, kāpēc?)	1	2
	15.	Par atbildi bez pareizrakstības kļūdām – 1p. Stilu (vārdu saskaņošana, vārddarināšana) nevērtē. Ja par saturu 0 punktu, pareizrakstību vērtē.	1	

6.	16. 17. 18. 19.	Par katra vārda vai vārdu savienojuma skaidrojumu atbilstoši kontekstam – 1p. Par visu atbildi bez pareizrakstības kļūdām – 1p. Ja par 16., 17., 18.pozīciju 0 punktu, pareizrakstību vērtē. Ja izskaidrots tikai viens vai divi vārdu savienojumi, pareizrakstību nevērtē.	3 1	4
7.	20. 21.	Par vārda <i>literatūristi</i> izskaidrojumu atbilstoši kontekstam – 1p. Par atbildi bez pareizrakstības kļūdām – 1p. Stilu (vārdu saskaņošana, vārddarināšana) nevērtē. Ja par saturu 0 punktu, pareizrakstību vērtē.	1 1	2
8.	22. 23. 24. 25. 26. 27.	Par katru pareizi noteiktu valodas līdzekli: 22. par vārda pārnestā nozīmē izrakstīšanu – 1p. 23. par svešvārda/termina/internacionālisma/aizguvuma/aizgūta vārda noteikšanu -1p. 24. par partikulas izrakstīšanu – 1p. 25. par (lokāmā) divdabja/darbības vārda/darbības vārda divdabja formā/lokāmā ciešamās kārtas tagadnes divdabja noteikšanu – 1p. 26. par divdabja teiciena (jābūt visam divdabja teicienam) izrakstīšanu – 1p. 27. par (plašāka) iesprauduma, iesprausta (izsaukuma) teikuma, iestarpinājuma noteikšanu – 1p.	1 1 1 1 1 1	6
9.	28. 29. 30.	Par pamatojumu – 1p. (4 iekavas – emocijas; precizējums, nosauc autorus; savs vērtējums; komentārs) 29. Par atbildi saliktā pakārtotā teikumā – 1p. 30. Par atbildi bez pareizrakstības kļūdām – 1p. Stilu (vārdu saskaņošana, vārddarināšana) nevērtē. Ja par saturu 0 punktu, pareizrakstību vērtē.	1 1 1	3

3.daļa Tekstveide (maksimālais punktu skaits – 34 punkti)

P.	Saturs		Kompozīcija			Valodas lietojums (3)	Stils (4)	
	Temata izpratne (5)	Argumentācija** (3/4+1=4/5)	K1 Apjoms (2)	K2 Rindkopas (2)	K3 Secīgums (3)			
5	Temats izprasts, patstāvīgas domas, radoši spriedumi, atziņas, vērtējums.	*Skolēns saņem papildu vienu punktu, ja ir izmantoti 2 un vairāk kultūras vai/un literatūras fakti un nav pieļāvis vērtētajam objektīvi konstatējamu fakta kļūdu.						
4	Saturs atbilst tematam, atsevišķas nozīmīgas, patstāvīgas domas, spriedumi, atziņas, vērtējums.	Skolēns ar mērķtiecīgi izvēlētu (2 un vairāk) kultūras un/vai literatūras faktu materiālu spēj atklāt un pierādīt izvēlēto autora pozīciju. Argumenti atklāj autora pozīciju. *Fakti ir raksturoti/ komentēti.						1 stila kļūda.
3	Daļēji atklāts temats, tas sašaurināts vai paplašināts, novirze no temata. Vienpusīga, fragmentāra pieeja galveno problēmu risinājumam, neveikli/trafaretī spriedumi.	Izmantotie (2 un vairāk) kultūras un/vai literatūras fakti savu spriedumu argumentēšanai parāda, ka skolēns prot orientēties izvēlētajā tematā. Pietrūkst mērķtiecības šo fakti atlasē (kāpēc konkrēts fakts tiek izmantots). *Fakti ir raksturoti.						Darba kompozīcija pilnībā atbilst teksta (viedokļa/ pārsprieduma) uzbūvei, mērķtiecīgi atklāta doma.
2	Temata virspusēja sapratne, bezpersonisks darbs/nav autora pozīcijas.	Izmantotie 2 kultūras un/vai literatūras fakti nav pārliecinoši spriedumu pamatošanai / izmantots 1 pārliecinošs fakts **Fakti ir informatīvi (nosaukti, pieminēti).	Ir ievērots noteiktais apjoms *Vērtējumu neietekmē pārsniegtais apjoms.	Ievērots daļjums rindkopās, jauna doma jaunā rindkopā, vismaz 3 rindkopas, atkāpes no kreisās puses.	Darbs plānveidīgs, bet pietrūkst mērķtiecības galvenās domas atklāsmē.	Tematam atbilstoša valoda, pamatā dažādu konstrukciju teikumi, liekvārdība, standarta frāzes, lietoti no citām valodām netulkoti vārdi.	4 - 7 stila kļūdas.	
1	Daļēji mainīts temats, temata vulgarizācija.	Darbā minēti maznozīmīgi kultūras un/vai literatūras fakti. ** Fakti (citāti) ir tikai nosaukti, pieminēti. Skolēns izmanto tikai paša pieredzi.	Darba apjoms par mazu (līdz 150 v.)	Nav ievērots viens no nosacījumiem.	Nepamatoti plašs/īss/nav ievada/nobeiguma ; nepamatoti izvērsta/sašaurināta kāda daļa u.c.	Ierobežots vārdu krājums un lietojums, vienveidīgas konstrukcijas teikumi/ nepamatoti gari teikumi.	8 - 12 stila kļūdas.	
0	Saturs neatbilst tematam.	Dominē vispārīgi spriedumi.		Nav ievēroti 2 un vairāk nosacījumu.	Darbam nav plānveidīgas uzbūves, trūkst vairāku daļu.	Vārdu krājums traucē uztvert domu.	13 un vairāk stila kļūdu.	

Ort., interp. kļūdas	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	19 un vairāk kļūdu	17-18	15-16	13-14	11-12	9-10	7-8	5-6	3-4	2	1

Darbu nevērtē: Darba apjoms līdz 120 vārdiem (**virsrakstu neieskaita**).

Darbu daļēji vērtē: **Darba apjoms līdz 150 vārdiem**– kļūdu skaitu reizina ar 2.

Darbā dominē literārā darba satura pārstāsts, minimāli spriedumi – maks. vērtējums par temata izpratni – 1 p., par argumentāciju – 1 p.

Darbs neatbilst tematam – **0 punktu par saturu un argumentāciju, vērtē kompozīciju un valodu.**

**Argumentācija – ja 3 vai 4 punkti par argumentāciju, saņem 1 papildu punktu par faktu pareizību. Ja faktu rakstībā pieļautas pareizrakstības kļūdas, kas nemaina fakta būtību, tad tā ir pareizrakstības kļūda (“Garkajtetīņš”, “Svina Garša”, Gunārs Janovskis